PARTICULARITĂȚI ALE EDUCAȚIEI TIMPURII DIN PERSPECTIVA ACTORILOR IMPLICAȚI

Rodica PONICI, Facultatea de Sociologie şi Asistenţă Socială

L'article contient une analyse d'ensemble de l'éducation précoce des enfants de 0 à 7 ans, notamment en Moldavie. Aussi, l'auteur nous présent les aspects générale de cette catégorie, la situation dans notre pays. Le contenu d'article met en évidence l'importance d'éducation préscolaire pour la personnalité des enfants, et aussi l'importance de la relation parents – maternelle, en utilisant une analyse quantitative et qualitative.

Educația timpurie pentru copiii de 0-6/7 ani reprezintă o preocupare tot mai evidentă pentru actorii educativi şi dobândeşte un statut din ce în ce mai important. În prezent, educația timpurie are o semnificație nouă şi mai largă față de modul cum era privită până în ultimele două decenii ale secolului al XX-lea. Lărgirea semnificației se referă la cuprinderea întregii perioade de dezvoltare a copilului de la 0 la 6/7 ani, pentru toți copiii, indiferent de mediul educativ în care se realizează această dezvoltare: în familie, creşă, grădiniță, comunitate ş.a. [3].

Ținta primară în cadrul educației timpurii sunt copiii, dar, de asemenea, presupune un tip de educație care are în vedere acțiuni specifice îndreptate asupra familiei, asupra comunității şi copilului cu scopul favorizării dezvoltării optimale a acestuia din urmă. Educația timpurie se referă la

formarea copilului în familie, sprijinul prin instituții educaționale specifice (creșă și grădiniță), precum și implicarea comunității în organizarea influențelor educaționale de la vârstele mici. Se conturează astfel sarcini specifice, care trebuie îndeplinite de toți factorii educativi pentru atingerea scopului menționat anterior. Printre acestea se menționează: stimularea timpurie a dezvoltării copilului; educația parentală (informare, consiliere etc.); formarea și perfecționarea adulților implicați în ocrotirea și educația copiilor; parteneriate interinstituționale și comunitare; politici și practici de susținere și ridicare a calității educației timpurii [2].

La finele anului 2012, în instituțiile preşcolare din Republica Moldova au fost cuprinşi 141,1 mii de copii sau cu 17,2 mii de persoane mai mult față de anul 2008. Tendința pozitivă este evidentă atât în mediul urban (cu 7,9 mii de copii mai mult față de anul 2008), cât și în mediul rural (respectiv, cu 9,3 mii de copii). Astfel, tot mai mulți copii sunt cuprinşi în învățământul preşcolar: rata brută de cuprindere a copiilor în vârstă de 3-6 ani în acest nivel de învățământ a crescut în perioada 2008-2012, de la 74,4% la 82,1%.

Actorii implicați nemijlocit în educația timpurie a copiilor sunt atât părinții, familia, cât și instituțiile de genul creşe și/sau grădinițe. Acestea din urmă vin cu programe și curricule în care predomină preocuparea pentru ocrotirea și sprijinirea dezvoltării copilului, prin intermediul unui sistem de activități care au scopul să faciliteze descoperirea de către copil a drumului lui personal de creştere și dezvoltare. Părintele/îngrijitorul, prin interacțiune cu copilul, este acel care determină calitatea îngrijirii primite, cât și condițiile în care se dezvoltă copilul. Dezvoltarea cognitivă și socioemoțională timpurie a copilului prefigurează puternic performanța de mai târziu la școală și productivitatea economică. Copiii care sunt expuși la multipli factori de risc, au o probabilitate semnificativ mai mare de a avea rezultate mai slabe la școală sau de a abandona școala; studiile arată că ei au o probabilitate de a avea venituri mai mici, rate de fertilitate sporite în adolescență, contribuind astfel la transmiterea sărăciei din generație în generație.

În Republica Moldova, reprezentanța UNICEF în Moldova este preocupată de problematica educației timpurii, realizând două studii sociologice (an.2003, 2009). În urma studiului privind dezvoltarea timpurie a copiilor, realizat în anul 2003, UNICEF Moldova a stabilit priorități bazate pe dovezi și a inițiat programul de dezvoltare timpurie a copiilor. Studiul realizat repetat în anul 2009 a fost un efort de a măsura progresul în realizarea scopului programului în comparație cu rezultatele studiului din anul 2003 [1].

Primele deprinderi de viață sănătoasă ale copilului sunt dezvoltate în familie (deprinderi igienice, de alimentație sănătoasă), acestea constituie suportul dezvoltării ulterioare și își lasă amprenta asupra întregii personalități. Studiul desfăşurat de autor în anul 2013 atestă faptul că în educarea copiilor de

vârstă timpurie ar trebui să existe un parteneriat care să reprezinte efortul conjugat al părinților și al grădiniței (a se vedea Fig.1).

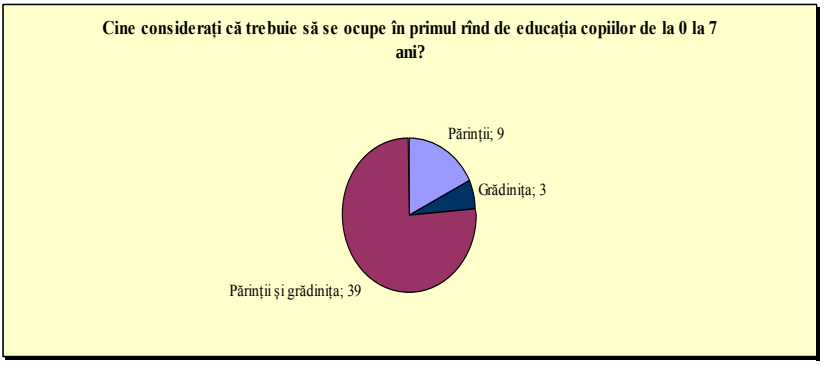

Fig.1. Cine considerați că trebuie să se ocupe
în primul rând de educația copiilor de la 0 la 7 ani?

Din perspectiva specialistului în domeniu, este greu de definit cărui actor îi revine responsabilitatea mai mare: familiei sau grădiniței. Însă, atât părinții, cât și grădinița trebuie să acorde o atenție deosebită în ceea ce privește anumite perioade de dezvoltare a copilului. Procesul de integrare în societate începe în familie din timpul copilăriei mici, când intervin primele contacte sociale și experiențe de viață (socializarea primară sau socializare de bază), și continuă de-a lungul vieții omului, odată cu dobândirea unor statusuri și roluri succesive (socializare continuă sau secundară).

Timpul acordat de părinți zilnic copiilor pentru diverse activități este de mai puțin de o oră, astfel 31 dintre cei 51 de părinți intervievați susțin că acordă copiilor lor zilnic mai puțin de o oră pentru activități educative, iar 7 părinți acordă copiilor lor 2-3 ore pentru activități educative, și tot atâția acordă zilnic copiilor lor 4-5 ore și mai mult. Șase părinți au menționat că nu acordă copiilor timp pentru activități educative (*a se vedea* Fig. 2).

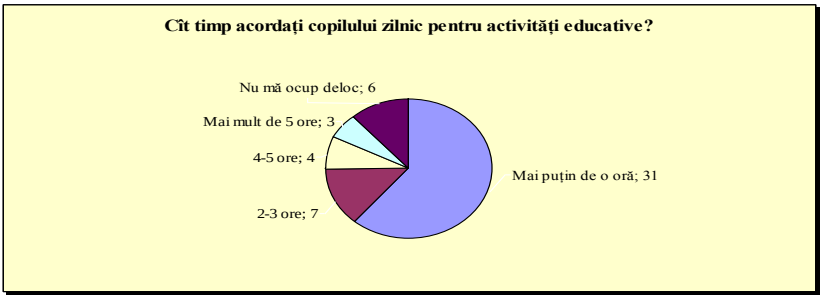

Fig. 2. Cât timp acordați copilului zilnic pentru activități educative?

Lecturarea sau povestirea unei poveşti reprezintă o activitate de bază în educația timpurie a copiilor. Studiul realizat atestă faptul că părinții obişnuiesc să citească copiilor lor poveşti cel puțin o dată pe lună (15 cazuri), mai rar decât o dată pe lună − 12 părinți, şi o dată la două săptămâni – 11 părinți. Este relevant de menționat că părinților intervievați în familiile lor de origine nu li s-au citit poveşti, fapt ce ne conduce la ideea imitării parțiale a acestui comportament în propria familie.

Activitățile din timpul liber ale părinților şi copiilor lor sunt îndreptate, în special, spre televizor, calculator, internet, jocuri, desen/pictură. Părinții intervievați, timpul liber obişnuiesc să îl petreacă cu copiii lor privind televizorul (24 cazuri), la calculator sau internet (23 cazuri), sau practică diverse jocuri împreună cu copiii lor (23 cazuri).

În concluzie, menționăm că părinții acordă o importanță deosebită educației timpurii, ținând cont de o relaționare stabilă între instituțiile preşcolare, însă activitățile desfăşurate cu copiii lor nu atestă o implicare activă a părinților.

Referințe:

1. Studiul național *Cunoştințele, atitudinile şi practicile familiilor în domeniul îngrijirii şi dezvoltării timpurii a copiilor*. Chişinău, 2009.
2. STĂNCIULESCU, E. *Sociologia educației familiale.* Iaşi: Polirom, 1997, vol.I. ISBN 973-681-126-3.
3. ŞCHIOPU, U., VERZA, E. *Psihologia vârstelor. Ciclurile vieții*. Bucureşti: Editura Didactică şi Pedagogică, 1997. ISBN 973-30-5798-3.

Recomandat
Anastasia OCERETNÎI, dr., conf. univ.